

Unirea

DIRECTOR

R. ALEXANDRU RUSU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ—JUDEȚUL ALBA DE JOSMANUSCRISELE NU SE
== INAPOIAZĂ ==

ABONAMENTUL

Pe un an 150 Lei

Pe 6 luni 75 Lei

Pe 3 luni 40 Lei

Pentru America 2 Dolari.

Numărul 3 Lei

Pentru inserate se plătesc 5 lei de șir garmond
La publicările ulterioare se socotește taxa jumătate.

Foaie bisericească-politică. — Apare în fiecare Sâmbătă.

Ortodoxia în Maramureș

Renașterea" din Cluj și ortodoxia — Adevăratele cauze ale trecerilor la ortodoxie — Desmeticirea

de A. C. Albinus.

Să mă ierte „Renașterea“; sunt nevoit să-i contrazic. Preoții ortodocși care fac turburările din Maramureș și, pe urmă, scriu despre „vandalismul“ catolicilor, au învățat un singur lucru, dar nu dela Români, ci dela Evreii din Maramureș: Să lovești și, apoi, tu strigi: Ai, vai, mă omoară Românii! De aci rămas în Maramureș zicala: „Jidul dă, și jidul zgheară!“

Propaganda ortodoxă din Maramureș, de fapt, are la bază ideea panslavă. Dovadă sdrăcioasă pentru aceasta este faptul, că propaganda ortodoxă s'a început, întâiu, dincolo de Tisa, apoi a trecut dincoace, la satele rutene: Remeți, Vrișmort. Și mai pe urmă a prins rădăcini și printre Români. Firește, propaganda a fost înlesnită de anumite împrejurări. Fără concursul acestora, propaganda ortodoxă n'ar fi putut să ridice furtuna religioasă, care s'a belâșuit în țara vechilor voievozi.

Anume, în arhiva județului Maramureș am aflat o mulțime de documente vechi, ordonanțe trimise de împărații din Viena, mai cu seamă începând cu a doua jumătate a secolului 18., care arată o îngrijorare din ce în ce mai mare pentru invazia Evreilor galițieni în Maramureș și județele mărginașe. Aceste ordonanțe, însă, n'au putut să oprească puhoiul evreesc. Evreii intrați în satele românești, apoi, au stricat moralul locuitorilor (exemplu clasic Huss Abraham) și au prădat, în sensul strict al cuvântului, toate averile românești.

Poporul român din Maramureș a sărăcit mult. Și sărăcia a crescut și mai mult după unirea cu Țara-mamă. După unire adică, Maramureșul s'a rupt în două. Șesul mănăs, munții bogăți au trecut la Cehoslovacia și, în parte, la Polonia. Iar în munții rămași dincoace, cum citesc chiar în gazeta semioficială a județului, se face speculă oribilă. Sarcinile poporului cresc mereu: edificarea școlilor, susținerea jandarmeriei etc. E natural, că poporul prădat în cursul vremilor și apăsător în prezent de sarcini insuportabile, a ascultat cu plăcere pseudo-evanghelia: Treceți la ortodoxie, căci voi vă scăpați de toate greutățile și vă umpleți de toate bunățile!

Nu e mirare, că, tocmai pentru aceasta, propaganda ortodoxă a avut răsunet în satele cele mai necăjite: Sarasău, Valea Porcului, Ferești, Cornești. Borșa stă mai bine din punctul de vedere. Dar aci, criza de bani ce bântuie de o vreme, a avut ca rezultat lipsa de „zoroboc“ — Borșenii sunt lucrători de lemn: „butinari“ — și ortodoxia s'a folosit de această mizerie. Dar și de altceva.

După războiu e în aier spiritul de anarhie

și bolșevism. Iar propagandiștii ortodocși au alimentat acest spirit de nemulțumire. Au făgăduit oamenilor sarea și marea. Oamenii cu dragoste de țară văd că mișcarea aceasta întregă nu e altceva decât un bolșevism deghizat. Așa o apreciază și ortodocșii adevărați. În Ferești am auzit, că un plutonier major, ortodox din naștere, a cerșit pe un flăcău care spunea că a trecut la ortodoxie. „Voi nu sunteți ortodocși — a zis majorul —, ci bolșevici. Dacă sunteți săraci într'adevăr și preotul ortodox s'a arătat gata a vă îngropa morții cu 20 Lei, voi trebuia să scrieți episcopului vostru, și acela, văzând sărăcia voastră, v'ar fi trimis preot, care să facă îngropăciunea cu 15 Lei. Și n'ar fi trebuit să vă părăsiți legea în care v'ați născut“.

Poporul românesc din Maramureș are un proverb cuminte: „Cu minciuna poți prânzi și, poate, și gusta, dar de cinat, ba“. Acest proverb se verifică și aci. Ca făgădueli mincinoase, cu calomnii, teroare și amenințări, propagandiștii ortodocși au reușit să provoace în mai multe sate din Maramureș scisiunea dureroasă. Dar acum oamenii au început să se desmeticească. Au văzut, întâiu, cu mirare, că alte sate nu urmează pilda lor nenorocită. Au băgat de seamă, apoi, că preoții ortodocși se perindă într'o serie aproape nesfârșită — în Borșa în jumătate de an s'au perindat vre-o 12—13 preoți — fără să se poată stabili, neavând din ce să trăiască în parohiile ale căror venite preoțești le-a stricat tocmai propaganda ortodoxă. Oamenii au început să cugete și să revină la sentimente mai bune.

Ca urmare firească a desmeticirii, credințioșii noștri se tot întăresc, iar cei răsvrățiți slăbesc din zi în zi. Turburările s'au început în satele rutene; tot acolo s'a început și desmeticirea. Vrișmortul și Remeți sunt aproape pacificați. În Sarasău, pe urma conducerii blândului nostru preot, au rămas puțini ortodocși, și aceeaș tendință de revenire se observă și în celelalte sate.

Cea mai bună cheazăie pentru clarificarea situației în favoarea noastră, este că însași lumea ortodoxă — laici și preoți — condamnă propaganda aceasta, care deservește interesele superioare ale neamului. „Vrem și noi unirea religioasă a neamului întreg — îmi spunea un preot ortodox —, dar nu pe calea aceasta, a răsvrătirii și bolșevizării satelor. Opera de unire trebuie să se înceapă din sus în jos. Va porni din sfatul prietenesc al arhierilor ambelor biserici naționale“.

In favorul „Institutului recunoștinței“. Alături de alte contribuiri și oferte pentru noul nostru așezământ cultural — asupra cărora iarăși vom face în curând o dare de seamă mai amănunțită —, primim mai nou și oferta doamnei Maria Dr. Borșan din Blaj, care merită mențiune deosebită.

Indemnată de faptul, că elevele școlilor noastre au vândut de curând ilustrate în favorul acestui institut — pentru acoperirea cheltuielilor cărui va trebui să facem încă eforturi uriașe —, numita doamnă, care a scos de curând, într'o bună traducere românească, minunata operă a „Carmen Sylvei“: *Bate la ușă*, de care ne ocupăm și la rubrica bibliografică, oferă 140 exemplare din această lucrare, destinând întreagă suma realizată din vânzarea lor „Institutului recunoștinței“. Trimițându-ne cartea, pe care editorul Anca dela Cluj o vinde cu 35 Lei bucata, dna Dr. Borșan ne scrie, că „i-ar face multă plăcere, să beneficiem din ea cât mai mult“.

Beneficiul de câteva mii Lei, care va rezulta din vânzarea acestei cărți pentru „Institutul recunoștinței“ este desigur un ajutor însemnat, dar mult mai însemnat ni-se pare beneficiul moral care va rezulta din citirea unei cărți atât de frumoase. De aceea suntem siguri, că toate exemplarele câte ni-s'au oferit se vor desface fără nici o greutate, plătindu-se chiar mai scump decum le vinde editorul lor dela Cluj.

O adresă a piscopului Visarion către sf. Sinod. În chestia misiunilor pe cari biserica ortodoxă le trimite în străinătate, Preasfințitul Visarion al Hotinului — cunoscut cititorilor noștri din atitudinea sa față de patriarhatul român — a adresat sf. Sinod o întimpinare mai lungă, publicată în ziarul „Cuvântul“, în care se cuprind lucruri foarte interesante, vrednice de-a fi reținute.

E vorba în această întimpinare de un fond, pe care ministerul cultelor îl pune — se vede an de an — la dispoziția bisericii ortodoxe pentru misiunile externe și care anul acesta s'a cheltuit cu participarea la conferința bisericească din Stockholm. În loc de-a se da acestui fond o întrebuințare într'adevăr folositoare, cultivând legăturile atât de necesare cu celelalte biserici ortodoxe, „și chiar — cum spune Preasfințitul Hotinului — pentru armonizarea raporturilor politice dintre popoarele ce le alcătuiesc“, el a fost cheltuit cu misiunea trimisă la Stockholm, care nici pe departe nu are pentru ortodoxism importanța ce i-se atribuie. „Pentru un asemenea congres — spune Preasfințitul Visarion —, al unei ramure de protestanți, e deajuns trimiterea unei delegațiuni mult mai restrânse, căci chestiunile discutate nu aduc nici credinței, nici organizării noastre bisericești, nici raporturilor noastre cu dânsii, nici o apropiere și nimic de folos“.

Iată deci un arhieru, care nu înțelege rostul unei apropieri a ortodoxismului de anglicanism și protestantism și care are curajul de-a cere ca orientările lui să meargă în direcții mai potrivite cu doctrina și tradiția acestei biserici. Este ceea ce spunem și noi cu orice ocazie, fiind ținuți, firește, răi și păcătoși pentru această atitudine.

Să vedem acum, dacă glasul acesta răspicat ale unuia dintre cei mai de seamă episcopi ortodocși va avea și el aceeași soartă, ori doară se va înțelege, în sfârșit, că într-adevăr altele sunt căile, pe cari trebuie să meargă ortodoxia română.

Cronică bisericească.

O nouă consfătuire a profesorilor de teologie. Tot sub prezidiul Preasfințitului Valeriu Frențiu, s'a ținut la 6 Octombrie, în Oradea-mare, o nouă consfătuire a profesorilor noștri de teologie, preocupați în chip deosebit de gândul de-a da învățământului teologic și forma și prestigiul, care i-se cuvine. Primul pas în această direcție este desigur chestia manualelor, a căror lipsă se resimte de atâta timp, și privitor la cari s'a găsit acolo o soluție mulțumitoare, care sperăm să nu rămână numai pe hârtie.

Apropo de trecerile dela Ticvaniul-mare. Cititorii noștri știu, dintr'un „telefon“ publicat în numărul dela 19 Septembrie c. că „Foia diecezană“ din Caransebeș a pus în discuție adevărul celor afirmate de „Sionul Românesc“ din Lugoj, apropo de trecerile din Ticvaniul-mare, spunând că situația de acolo ar fi total compromisă pentru biserica noastră.

„Sionul Românesc“ publică acum chiar procesul verbal încheiat la 30 August 1925 în Ticvaniul mare, din care reiese, mai presus de orice discuție, că numărul celor trecuți la biserica noastră este de fapt 160, iar nu 4, cum afirmă „F. D.“ Situația noastră din Ticvaniul mare s'a refăcut deci pe de-a-ntregul, ba — judecând după puternicele manifestări unite, cari au avut loc zilele trecute cu prilejul vizitației

canonice a Preasfințitului dela Lugoj — putem avea cele mai bune nădejdi, că ea se va consolida și mai mult.

Și asta, cu tot necazul celui ce crede, că — cu articole chilometrice — poate să facă „cele foarte nefoaste“.

Sfințirea bisericii din Chethiu. În locul bisericii mici și bătrâne spulberate de ciclul înfricoșat din 1912, spiritul de jertfă și dragostea față de Dumnezeu a bunilor noștri credincioși din Chethiu, a ridicat o nouă și frumoasă biserică, care le face cinste deosebită. Doi ani de zile au plătit în scopul acesta o dijma de 10 la sută din roadele câmpului, primind pe urmă și o repartitie dela 500—6000 Lei, numai să aibă din nou unde se închina Celui atotputernic. Deosebită mențiune merită sub acest raport fruntașul Ioan Curtean, a cărui contribuție a trecut peste suma de 20,000 Lei.

Văzând atâta jertfă, Preasfințitul Iuliu al Gherlei a grăbit în persoană la sfințirea acestei biserici, săvârșită în ziua de 27 Septembrie. Actul acesta a fost și aici de o importanță covârșitoare pentru întărirea credinței și sporirea dragostei în sufletele celor de față, cari, spre mângâierea vrednicului preot local Ilie Blaga, multă vreme nu vor uita povețele scumpe ale arhierului iubit.

În chestia cimitirului dela Lugoj. E vorba de cunoscuta chestie cu scandalul nemaipomenit, de care ne-am ocupat în numărul dela 12 Septembrie c. Hotărât de-a-și apăra drepturile câștigate, biserica noastră a intentat parohiei ortodoxe din Lugoj proces pentru conturbare de posesiune, fiind deplin convinsă că justiția nu se poate pronunța decât în favorul ei.

Cu toate acestea biserica noastră din Lugoj s'a îngrijit și de câștigarea unui cimitir propriu, în nemijlocită vecinătate a vechiului cimitir comun, spre a nu mai fi expusă la eventuale noi mizerii și neajunsuri.

Cereți pretutindeni: „UNIREA“.

Sângele apă nu se face.

— O frumoasă colecție în America pentru Comloșul-Bănățean. —

Reprezentanța parohiei noastre din Comloșul-Bănățean ne roagă să publicăm următoarele:

Pentru a răsplăti măcar în parte jertfa adusă de frații din America îndepărtată, dorim să se știe, că pentru a putea cumpăra pe seama bisericii noastre românești dela granița iugoslavă un al treilea clopot, d. **George Boantă**, originar din filia Constanța, a colectat în Chicago III suma frumoasă de 114 dolari, scriindu-ne următoarele: „Mi-am dat toată silința pentru mândra și scumpa noastră biserică, pe seama căreia . . . cu ajutorul lui Dumnezeu, am strâns acest puțin . . . Vă doresc spor la muncă pentru înaintarea credinței și culturii. — Să Vă ajute Dumnezeu!“

Iată și numele donatorilor:

Ioan Covejdan din Constanța 25 dolari

George Boantă „ „ 15 „

Câte 5 dolari au dat: Mihail Chindea,

Andrieu Vălcăneanț (Lauli), Petru Cucu, Ioan Călin, Dămian Dirina, George Groșorean, Ioan Tolcea, toți din Comloșul Bănățean, apoi Ioan Popescu (Pălia), Petru Ciolac (Zaicu), Vela Târnovean I. Vichente Ciolac (în numele părinților săi) și Ioan Tolcea (Zaicu), toți din Constanța.

Câte 2 dolari: Ilie Lazar (Bordia) din Comloș, Vichente Iovescu din Bărătaș și Mike Ciolac din Constanța.

Câte 1 dolar: Petru Stanciu, Nicolae Costea, Teodor Rodean, George Groșorean (Mohor), Ștefan Vălcăneanț (Ciapă), Avram Brăgariu, Iulian Păcurariu, George Ureche (Găscu) și Mihail Ristea toți din Comloș, apoi Ioan Ardelean din Constanța, Milente Dencan din Oros, Toma Marcu (Fonar) din Beregsău și Teodor Nerăianț din Sân-Nicolaul mare.

Clopotul este și comandat și pe luna Decembrie va fi gata, pentru a putea mări pe Dumnezeu și a vesti tuturor aceasta frumoasă faptă a fraților noștri îndepărtați, cărora Dumnezeu nu va întârzia să le răsplătească după cum merită.

Foița „Unirii“

Vechea episcopie din Gherla.

— Pe marginea unui articol cu pretenții istorice. —

În Nr. 15 (1 August) al „Curierului creștin“ dela Gherla a apărut o notiță istorică cu titlul curios: „*Vechea episcopie din Gherla sub Episcopii Pataky și Inocențiu Micu Klein*“, de preotul G. Mânzat.

Ce ciudățenie va fi aceasta își vor fi zis smeriții cetitori ai „Curierului“, căci cu tot romantismul istoriografiei noastre vechi bisericești, atari năzdrăvenii rareori ne este dat să cetim. Dela istoricii mai vechi, cari știau în Transilvania de mitropoliți și episcopi români, începând din veacul al IV-lea, ba unii chiar din timpurile apostolice, până la marii istorici Bunea și Iorga, cari au făcut lumină în haosul vechiu, s'au amintit multe reședințe de episcopi — unele greu de identificat —, dar de o episcopie *vechie* a Gherlei nu dăm niciări în istoriografia noastră până la părintele Mânzat. Dsa ne spune că „în veacul trecut unii istorici bazați pe etimologia cuvântului Gherla . . . afirmă, că episcopia Vadului de odinioară n'a fost decât vechea episcopie a Gherlei“, deși „această afirmație nu era dovedită cu nimica“. Dl Mânzat ne făcea un bun serviciu, dacă ne

spunea cari au fost acei istorici-filologi, căci eu nu le-am dat de urmă. Știu totuși unul, dar nu din veacul trecut, ci din cel prezent. Fostul profesor gimnazial și redactor al revistei „Armenia“, Cristofor Szongott, în voluminoasele sale Monografii ale orașului Gherla (vol I—III), necunoscând istoria Românilor și aplicat să facă filologii monstruoase,¹⁾ riscase următoarea părere: „A vádi püspökség pedig nem más, mint a szamosujvári (= gerlai). Ugyanis Szamosujvárnak román neve Gerla; Gerla pedig a szláv nyelvben „gázló-t (gázlóhely, meglábalható hely a vizben, csekély viz, sekély; die Wate. die Düne, die Untiefe; latinul vadum; a gelva szláv szoból hangcsere [a v az l-el cserélődött] utján lett gevla, a mit később gerlanak [a v helyett r-et] olvastak) — jelent.“²⁾

Această afirmație greșită a lui Szongott (identificarea Vadului cu Gherla), ce e drept nu o primește nici păr. Mânzat, dar când scrie despre vechea episcopie de Gherla se vede că acceptă altă părere, tot așa de eronată a scriitorului armean: „A gör.-kath. püspökség tehát — mint láttuk — 1717 jött Szamosujvárra“³⁾.

Scriitorii români nu și-au bătut capul cu aiurări de soiul acesta, deși eroarea aceasta

¹⁾ Incercase să dovedească, că limba maghiară s'ar deriva din cea armenească.

²⁾ Szongott, Monografia Gherlei vol. II pag. 136—137.

³⁾ O. c. pg. 138.

o primise de bani buni și un istoric ungar cu numele Iosif Kádár⁴⁾.

Nu cred însă să fie vr'un cetitor al „Curierului creștin“, care să nu știe, cum au ajuns episcopii noștri I. Giurgiu Patachi și Inocențiu Micu Klein să petreacă adeseori în Gherla (fără ca să deducă de aici, că ar fi existat o episcopie veche a Gherlei). Prin urmare nu poate părea „foarte interesant să știm cum ar ajuns unii episcopi de-ai noștri ca în anul 1717 să-și pună reședința în Gherla“, cum zice d. Mânzat. Doar în toate istoriile noastre bisericești până și în manualele școlare se spune lămurit, că împăratul Carol VI, când a confirmat de episcop în locul lui Atanasie, mort în 1713, pe I. (Giurgiu) Patachi, a înzestrat episcopia cu moșiile fiscale dela Sâmbăta de jos în părțile Făgărașului și dela Gherla. Numirea lui Patachi a fost aprobată în a. 1721 prin bula papală: „Rationi congruit“, cu care s'a canonizat și noua dieceză a Făgărașului. Astfel al doilea episcop român unit ar fi trebuit să locuiască în Făgăraș, dar fiindcă nu avea aici locuință corespunzătoare adeseori petrecea la domeniul din Sâmbăta de jos și Gherla. Acesta este adevărul istoric și nu ce spune p. Mânzat: „Episcopul Pataky, deși avea reședința episcopescă în Făgăraș, mai mult locuia în Gherla, ceea ce se explică prin

⁴⁾ I. Kádár, Szamosujvár története pg. 53. (Red-părare din Monografia județului Solnoc-Dobâca).

Știri mărunte.

Personale. Zilele acestea se întoarce din Roma și I. Preasfinția Sa pâr. mitropolit VALE, care n'a putut să vină deodată cu membrii Curiei pe care l-a condus, sosiți încă de Dumineca trecută.

— P. Ven. Ordinariat de Oradea-mare a numit pe pâr. canonic Petru Tămăian de rector la Academia teologică, pe pâr. Gheorghe Pintea de paroh la Ciumești, pe pâr. Ignățiu Sabo de paroh la Șoncoiș, pe pâr. Ioan Vlaicu de paroh la Ioași, pe pâr. Gheorghe Voștinar de paroh la Minișel, iar pe pâr. Nicolae Sabo de paroh la Portiță.

— P. Ven. Ordinariat de Gherla a numit pe pâr. Ioan Rusu din Firminiș de protopop onorar.

Unsprezece ani de domnie. Dumineca trecută, în 11 Octombrie, s'au împlinit 11 ani, de când Majestatea Sa Regele Ferdinand a urcat tronul României. Sub această domnie, relativ scurtă, marele Căpitan al oștilor românești a adus sub sceptrul său toate provinciile locuite de Români, iar înțeleptul povătuitor al destinelor țării întregite a înfăptuit împroprietărea terenurilor și votul obștesc. Sunt trei pilastri ai celei mai glorioase domnii românești, dela care neamul și țara poate aștepta încă multe lucruri mărețe. — Aniversara s'a prăznuit la Iași în cadrele unor impunătoare serbări.

O bună inovație. Comitetul central al Asociației noastre culturale ne anunță, că de aici înainte va publica, în răstimpuri de 8—10 zile, câte un comunicat despre mișcările din sinele ei, cari promet a fi tot mai îmbucurătoare. Primul comunicat ne anunță, bunăoară, că d. V. Goldiș, președintele ei, a început să viziteze președintele de județ, primind pretutindeni cele mai bune asigurări pentru sprijinul ce acestea vor ști să dea străduințelor culturale ale Astrei. La Panciu, în județul Putna, s'a înființat un nou departământ, iar la desvelirea bustului lui M. Eminescu din Sân-Nicolaul mare, întâmplată la 11 Octombrie c., „Astra” a fost reprezentată prin d. G. Bogdan-Duică, președintele secției

literare-filologice. — Este o inovație din cele mai folositoare, care dorim să nu se oprească la primele începuturi.

Locale. Dumineca viitoare, a săptămânei a VI-a după Înălțarea sf. Cruci, va predica în catedrală Reverendul Octavian Modorcea, profesor la liceul de băieți.

— Miercurea trecută a sosit avizul inspectoratului comercial din Cluj, în care se aduce la cunoștința celor interesați, că *ministerul a aprobat societatea anonimă „Electrică”, acordându-i libertatea de funcționare și dreptul de-a fi înregistrată la tribunalul competent. S'a înlăturat deci și ultima piedecă din calea accelerării lucrărilor menite să asigure Blajului lumina electrică de mult așteptată.*

— Cu bucurie luăm act de schimbarea ce s'a făcut în conducerea poștei locale și dorim ca noul ei șef, d. Nicolae N. Ciuntu, să-i poată asigura iarăși prestigiul pe care l-a avut înainte.

Noul aranjament pentru plățirea salariilor. Spre a pune, în sfârșit, capet multelor neajunsuri în legătură cu plata salariilor, ministerul de finanțe a hotărât, că începând cu 1 Ianuarie 1926 salariile funcționarilor publici se vor plăti cu carnet, dupăcum s'a practicat, la noi în Ardeal, și înainte de războiu. Ideea e mai veche și dacă acum s'au și dat instrucțiunile referitoare, să sperăm că de astădată se va și realiza, ajungându-se astfel din nou la situația normală, când plățile se luau la ziua întâie a lunii, iar nu cu întâzieri de săptămâni și adese chiar și mai bine.

Expoziția artistică a „Astrei”, de care ne-am ocupat și în numărul ultim, se va deschide Dumineca viitoare, la 25 Octombrie c. și va fi deschisă până în ziua de 2 Noembrie. Incepând chiar cu ziua deschiderii, se vor ținea apoi, 5 zile de-arândul (până Joi inclusive), conferențele anunțate ale dlui prof. I. D. Ștefănescu, învrăstate cu concerte și alte manifestări artistice, cari vor face din aceste zile adevărate sărbători ale artelor românești. Concertele clasice din primele trei zile vor fi conduse din partea dlui D. Dimitriu, profesor la Conservatorul din București.

Întâlnire colegială. Ni-se cere publicarea următoarelor șire: „Absolvenții liceului din Blaj, promoția

anului 1885, sunt invitați la întâlnirea colegială de 40 ani, ce se va ține la Blaj în ziua de Marți, 3 Noembrie 1925. Dr. Eugen Solomon, medic, Aurel C. Domșa, protopop.”

* **Aviz** Cei ce doresc a subscrie acțiunii la nouă emisiune a „Băneii Naționale” a României, să se prezinte la banca „Patria” din Blaj, pentru a primi lămuririle necesare.

Cărți & Reviste.

CARMEN SYLVA: Bate la ușa. În românește de Maria Dr. Borșan. Cluj. 1925. Prețul ?

Mai rar o carte de inimă, ca această minunată idealizare a unui ales suflet de femeie, gata la jertfele cele mai mari pentru soțul pe care-l adoră și căruia totuși nu are puțină să-i dea un moștenitor. Paginile ei, pline de sbuciumul adânc al unor suflete cari nu sunt tocmai comune, se pot citi cu cel mai mare folos din partea oricui, deși anumite lature — ce-i drept foarte puțin transparentă — de adulter și divorț, este ceva ce nu poate fi aprobat.

DR. GEORGE FIREZA: Tine minte. Amintiri dela sfintele misiuni. (Biblioteca „Măntuiește-ți sufletul” Nr. 3). Lugoj. 1925. Prețul ?

Pe aproape 100 pagini, harnicul autor ne dă în această cărticică, scrisă cu multă dragoste pentru sufletele nemuritoare, o adevărată comoară de rugăciuni, cântări și îndemnuri sfinte, cari pot să trezească și să țină viie conștiința singurului „lucru care trebuie”. Opera frumoasă a misiunilor noastre populare va fi mult ajutată prin această inimoasă broșură, care merită să fie răspândită în cercurile cele mai largi.

HENRIC IBSEN: Peer Gynt. În românește de Adrian Maniu. („Cartea Vremii”. Nr. 5). București. 1925. Prețul 30 Lei.

Pe un preț relativ foarte mic, ni-se dă aici, în frumoasa ediție a „Fundăției Principele Carol”, puternica dramă a marelui scriitor norvegian Ibsen, care, în felul cum este redată în românește de talentul poetului nostru Adrian Maniu, poate fi socotită și ca o îmbogățire a literaturii noastre naționale. Cu astfel de cărți bine îngrijite, colecția „Cartea Vremii” condusă de d. Nichifor Crainic, va pătrunde tot mai mult în conștiința publică a neamului nostru, ca un factor cultural de mare importanță.

BIBLIOTECA SĂMĂNĂTORUL. Editura librăriei diecezane. Arad. 1925. Prețul unui număr 5 Lei.

Continuând seria broșurilor, începute încă înainte de războiu, biblioteca aceasta a scos mai nou următorii numerii: V. Demetrius, Nuvele alese (Nr. 90—92); Elena

laptul, că aici era mai aproape de părinți și rudeni, de vechii lui protectori, ca Sigismund Kornis, guvernator al Ardealului, pe spelele căruia învășase la Cluj și Wiena; afară de aceea domeniul din Gherla era singurul izvor de venit pentru susținerea curții episcopicești...”

După cum se vede, fraza băjbăie de neexactități, căci nu se poate admite că episcopul Patachi, al cărui zel pentru biserica lui Hristos a fost atât de mare, în alegerea sediului episcopesc s'ar fi condus de neînsemnate motive lumești: să fie aproape de părinți, de rudeni și protectori ș. c. l. la ce privește părinții, tatăl său era mort, încă de pe când tânărul Patachi studia în Roma.⁵⁾ Era de lipsă apoi, să se aducă vre-o dovadă pentru sprijinirea afirmației, că la Cluj și Wiena învășase pe spelele lui Kornis, căci părerea generală este că la studiile sale mai înalte încontinuu a fost protejat de părinții lezuți. David Maxay, curatorul episcopiei și secretarul episcopului Patachi, în datele biografice referitoare la acest arhierou, zice expres, că fiind elev lipsit de mijloace materiale, nu și-ar fi putut continua studiile în Cluj, dacă n'ar fi fost primit în „seminariul celor săraci” la intervenția superiorului lezuților din Cluj Vizkeleti.⁶⁾ Evident lipsită de temei e apoi și afirmația

dlui Mânzat că: „domeniul din Gherla era singurul izvor de venit pentru susținerea curții episcopicești”, când știm că episcopia mai avea și domeniul din Sâmbăta de jos (lângă Făgăraș), unde se pare să fi petrecut vlădica Patachi mai mult ca în Gherla. Aici a ținut el sinodul mare în 1725 și aici a și murit în anul 1727.⁷⁾ Dealtmîntre în scurta sa păstorire nici n'a avut timp să se bucure de liniștea reședinței pentru zidirea căreia (în Făgăraș) aduna fondul trebuincios, căci vasta sa dieceză, tulburată de dușmanii unirii, reclama prezența lui în toate părțile până prin îndepărtatul Sălagiu și Maramureș, în cari ținuturi a făcut vizitațiuni canonice.

În ce privește petrecerea episcopilor Patachi și Klein în Gherla, era bine ca d. Mânzat să fi citit buna și conștientioasă expunere istorică a părintelui arhidiacon din Gherla I. Hodoreanu: „Biserica gr.-cat. din Gherla și parohii ei” și numai după aceea, indicând izvorul, să fi utilizat „cum granulo salis” informațiile din monografia lui Szongott, care după cum se știe era slab istoric și nu se pricepea la filologie, iar istoria bisericii românești fi era: „terra incognita”.

Are însă profesorul și redactorul armean alte merite, cari nu i-se pot tăgădăui. A muncit mult, ca să arate trecutul glorios al poporului

armean și hărnicia lui în noua patrie Transilvania. A fost și un neobosit cercetător al arhivului orașului Gherla — și aci păcătuește pâr. Mânzat că n'a citat cărțile lui Szongott, unde se află publicate în întregime procesele verbale și actele cari privesc conflictul dintre oamenii dela domiciliul episcopului și dintre Armeni. Cine citește Monografia Gherlei de Szongott v. II capitolele dela pag. 135—145: „A három első püspök” și „Ellenségeskedés az oláh püspök alkalmazott emberei és az örmények között”, și p. 289—294: Kandia (Oláh pap és templom), rămâne firm convins că d. Mânzat n'a scuturat pulverea de pe actele arhivului cetății Gherla, ci a făcut numai un extras defectuos al documentelor publicate întregi în monografie, deși dsa prezintă lucrul ca și cum ar fi vorba de o descoperire istorică proprie pe baza cercetărilor de arhivă. —

Am scris aceste șire curat numai în interesul adevărului, care nu admite ca lucrurile să poată fi prezentate în altă lumină, și cu dorința, ca d. Mânzat — dacă se interesează de perioada cea mai zbuciumată a bisericii noastre — să o facă mai potrivit cu obiceiurile și cerințele istoriografiei moderne.

A. N.

Cețiți și răspândiți:
□ „UNIREA!” □

⁵⁾ Nilles, Symbolae I. p. 404.

⁶⁾ Hodoreanu, Biserica gr.-cat. din Gherla și parohii ei p. 40.

⁷⁾ Data nașterii e 1682 și nu 1695, cum greșit scrie dl Mânzat.

Farago, Scrisori (Nr. 93); Al. Ciura, Iscariot — Schițe (Nr. 94); Ion Montani, Valul care trece — Figuri de iconostas (Nr. 95—6) și Ștefan Meteș, Relațiile mitropolitului A. Șaguna cu România din principatele române (Nr. 97). Sunt, cum vedem, tot lucruri bune și folositoare, cari merită a fi cunoscute în cercuri cât mai largi.

G. CASENCO: Șarpele din Jungle și alte povestiri. Ed. „Cartea Românească”. București. 1925. Prețul 70 Lei.

Intr-o minunată ediție de lux, ni-se dau în această carte cu bogate ilustrații — în traducerea bine îngrijită a dlui G. M. Ivanov — cinci povestiri ale cunoscutului scriitor ucrainian Casenco, pentru opera cărui neamul său are un adevărat cult. Cartea, deosebit de potrivită pentru cadouri și premii, se poate pune cu mult folos în mâna tineretului de ambele sexe.

CULTURA CTEȘTINĂ. An. XIV Nr. 10 (Octombrie). Revistă lunară. Blaj. Abonamentul 150 Lei pe an.

Din cuprinsul bogat al acestui număr reținem următoarele articole mai însemnate: Expoziția misionară (Dr. Ioan Bălan), Sfântul Pavel ca fiul neamului său (Dumitru Neda), Blajul, Brașovul și Mureșii (Dr. Coriolan Suciu) și Izvoarele de mână întâi despre sf. Nichita Remezianul (Dr. Al. Tăutu). Suplimentul obișnuit „Cuvântul Domnului” are predici semnate I. Bucur, Dr. A. Tatar, Dr. I. Bălan și Tellus.

SOCIETATEA DE MÂINE. An. II Nr. 41 Revistă săptămânală. Cluj. Prețuri 12 Lei.

Număr de număr, această bună revistă „pentru probleme sociale și economice” dă cititorilor săi un material deosebit de bogat, ținut în cadrele totdeauna interesante ale actualității. Ea merită deci o răspândire cât mai largă.

Comunicat.

Aduc la cunoștința membrilor, cari au iscălit acțiuni la societatea de editură „Sfânta Unire”, că Onoratul minister al industriei și comerțului, prin deciziunea Nr. 88335/1925, a aprobat ca societatea să funcționeze și să-și înregistreze firma la Tribunal. Această deciziune a fost comunicată cu scrisoarea Nr. 1327 dela 13 Octombrie 1925 a Onoratului inspector comercial din Cluj.

După această autorizație, se va cere înregistrarea firmei, și, aceasta obținându-se, se va putea pune pe lucru societatea.

Blaj, la 14 Octombrie 1925.

Dr. Ioan Bălan
președintele Consiliului de Administrație a soc. „Sf. Unire”.

Telefonul „Unirii”

Dr. L. Vadu-Crișulni. Sosindu-ne raportul DV. asupra noului pelerinaj roman abia în ultimul moment, vom căuta să-l plasăm în numărul proxim, mai scurtând poate ici-colo din cauza spațiului foarte redus.

»**Lumina Satelor.** Sibiu. Poate Vă mai aduceți aminte din rapoartele publicate asupra vizitei ortodoxiei române la Stockholm, că Preasfinții mitropoliți români s'au prezentat la slujba religioasă de acolo în pline ornate liturgice. Lucrul acesta a putut să Vi-l comunice de altfel însuși I. Preasfințitul Dvoastră inspirator. Și atunci ne permitem a Vă întreba: Cum se face, că DVoastră Vă smintiți de participarea arhierilor noștri la sfântirea episcopului catolic de lași — care și el aparține aceleiași biserici a Romei — și n'ați avut un singur cuvânt împotriva participării I. Preasfințitului DVoastră Stăpân la Stockholmul protestantismului celui mai încărcat, de care ortodoxismul oficial este totuși încă atât de departe?! — Întrebăm și noi, iac' așa, deși suntem siguri, că n'o să ne răspundeți nicicând.

»**Renașterea.** Cluj. În loc de-a vorbi, în legătură cu manualele noastre de religie, mereu de »otrovă« și în loc de-a resuscita cunoscuta mișcare din jurul manualelor noastre de istorie bisericească, ați face mult mai bine dacă V'ați ocupa ceva mai mult de propriile DVoastră manuale, cari toate (!) băjbăie de insulte la adresa catolicismului nostru. Și încă un lucru, pe care ar fi bine să nu-l scăpați din vedere: Manualele noastre nu cuprind decât purul adevăr, care ce-i drept nu prea poate să Vă facă multă plăcere, în vreme ce manualele Dvoastre cuprind adevărate insulte lipsite de orice teimiu. Și este o mare deosebire în aceasta.

P. Sighetul-Maramurăș. Dând în numărul acesta considerațiile de ordin principal ale prietinelui nostru Albinus, a rămas ca amănuntele referitoare la »vandalismul« dela Virismort să le publicăm numai în numărul viitor. Frații dela »Renașterea« ne vor scuza desigur această întârziere.

M. Imbuz. Am primit 150 Lei. Numerii ceruți i-am trimis.

S. Buteasa. Chităm primirea sumei de 150 Lei.

Preoțime! Nou apărut! Invățătoril

Comandați imediat cea mai frumoasă și bogată carte de rugăciuni:

„Cărarea Fericirii”

de preotul *G. Mânzat*, care conține 368 pag. cu 26 capitole mari și diferite rugăciuni acomodată pentru orice ocaziune, fiind aprobată de I. P. S. S. dl Episcop de Gherla Dr. Iuliu Hosau sub Nr. 581—1925.

S'a pregătit în următoarele legături:

în carton tare 85—
pânză fină cu cruce aurită . . . 140—
piele lux, pe hârtie velină
pentru dame 280—

Pentru școlari se recomandă cele cartonate, à 85 lei.

La librăria ANCA Cluj.

Preoți! Cereți:

„Predici la Morți”

de Prot. I. Marga. Prețul 45 lei.

La comandă anticipați prețul plus 10 Lei porto.
2—20 (67)

Loc de casă în strada
Axente Se-
ver și
loc de vie în vilele Blajului,
se vinde prin licitație în 25 Oct. c.
la Primăria comunală Blaj.
Informațiuni dă Primăria.

2—? (96)

Buzdughină & Hoza

Intreprindere românească

SIBIIU

TURNĂTORIE DE FONTĂ ȘI METAL
ATELIER MEHANC
MAȘINI DE TREERAT
MORI, MOTOARE, CAZANE.

TURNĂTORIE DE CLOPOTE din cel mai bun material, cu garantarea cuvenită și prețurile cele mai solide.

(33) 23—?

□ CUMPĂRAM aramă veche, în □
□ orice cantitate, precum și fuci □
vechi de mașini.

Modele elegante de blănuri.

Ludovic Déri
blănar

Telefon: 12—12.

CLUJ
Str. Memorandului 3.

Cele mai noue blănuri la modă.

Tipografia Seminarului teologic greco-catolic Blaj.

Cazane de fier rachiu

se găsesc la

Frații Paulini — Aiud

Se mai fabrică acolo și
Stropitoare de vîi

□ □ Cazane □ □

pentru rufe, var, tăbăcar, vopsitor ș. a.

: Prețurile cele mai ieftine!

(35) 10—10

5 % mare reducere 5 %

MAGAZIN ROMÂNESC
SIBIENESC

HOZA și MARCU

Aducem la cunoștință Onor.
Public că ne-a sosit un mare
transport de mărfuri pentru
orice sezon precum:

Stofe engleze pentru dame și domni; stofe de
lână pentru uniformă de fete și băieți și
pentru orice îmbrăcăminte.

Mare asortiment de mărfuri
din Cehoslovacia:

Zefre, delinuri, satinuri, toate colorite. Barchete,
sifoane, pânzeturii, pânză de cearceafuri, gra-
del, schirting, perdele, basmale cu și fără ciucuri,
ciorapi pentru dame și domni și patent pentru
copii, gulere, cravate, cămăși, pălării, căciuli,
ghete diu cea mai renumită fabrică „Derby”.
Plapume confecționate în țară, orice calitate

Mare alegere în haine gata pen-
tru dame, domni, fete și băieți:

tricotaje pentru dame și domni, tricouri de
orice mărime și calitate. Chipiuri pentru eleve
și elevi calitate superioară. Bucata Lei 120.

Totodată facem cunoscut că la
orice mărfuri cumpărate pen-
tru eleve și elevi cu începere din
15 Octombrie 1925 și pe tot tim-
pul duratei școalelor, reducem, la o
cumpărare până la 1000 Lei 5 % iar dela
1000 Lei în sus 10 %. Încercați și vă
veți convinge de redusele prețuri și buna
calitate a mărfurilor.

HOZA și MARCU

1—? (95)

Blaj, Piața I. M. Clain 12.

10 % mare reducere 10 %

Cetiți și răspândiți: „UNIREA”